

Walchers protocol dyscalculie versie 2020

Samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs Walcheren

Definitie dyscalculie

Dyscalculie volgens Ruijssenaars, Van Luit & Van Lieshout (2004):

“Dyscalculie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen met het leren en vlot/accuraat oproepen/toepassen van reken-wiskundekennis (feiten/afspraken).”

Dyscalculie is een complexe stoornis van blijvende aard met grote individuele verschillen. Het heeft te maken met zowel de technische kant (rekenprocedures) als met de inhoudelijke kant (begrip van de betekenis van getallen en hoeveelheden) van het rekenen.

Doel van dit protocol

Het doel van dit protocol is het vastleggen van een integrale aanpak voor leerlingen met dyscalculie binnen het samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs Walcheren (PVOW).

Uitgangspunten voor dit protocol

- Het ‘Protocol Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie VO’ (ERWD2, 2012) dat in opdracht van het ministerie van OCW is geschreven met betrekking tot het rekenbeleid en het rekenonderwijs voor de signalering en begeleiding van leerlingen met rekenproblemen, wordt gevolgd.
- Leerlingen met dyscalculie mogen de opleiding volgen waartoe ze op grond van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn, mits hun functionele reken-wiskunde vaardigheid voor hun opleiding toereikend is, zo nodig met toegestane hulpmiddelen en remedial teaching.
- Dyscalculie wordt alleen erkend op basis van een rapport opgesteld door een orthopedagoog of psycholoog met een erkende bekwaamheidsregistratie. Een dergelijk rapport is onbeperkt geldig.
- Faciliteiten en hulpmiddelen gedurende de schoolloopbaan en het examen worden alleen toegestaan indien deze expliciet vermeld worden in de handelingsgerichte adviezen in het rapport en realiseerbaar zijn door de school.
- De ruimte voor voorzieningen bij het centraal examen wordt begrensd door de exameneisen (Eindexamenbesluit VO).
- Leerlingen moeten leren omgaan met hun dyscalculie.
- Niet onderkennen van dyscalculie kan leiden tot emotionele problemen, bijvoorbeeld faalangst.

De betrokkenen

- De belangrijkste rol is weggelegd voor **de leerling**, die zich (vergeleken met zijn klasgenoten) extra zal moeten inspannen om de leerstof onder de knie te krijgen. Hij zal daartoe passende strategieën moeten leren (gebruiken) en mogelijk gebruik moeten maken van hulpmiddelen.
- De **ouders** blijven de leerling aanmoedigen en ondersteunen bij het accepteren en het (leren) omgaan met dyscalculie.
- Van bijna even groot belang is de rol van **de docenten** en **de mentor**, die rekening houden met de dyscalculie en waar mogelijk hun leerlingen steunen. De mentor is de spil in de begeleiding en onderhoudt de contacten met de ouder(s)/verzorger(s), samen met de ondersteuningscoördinator en begeleider dyscalculie*.

* De terminologie ‘Begeleider dyscalculie’ of ‘coördinator dyscalculie’ wordt door de school bepaald. De gebruikte termen worden verduidelijkt in de taakomschrijving op de website van de school.

Op elke school van het samenwerkingsverband PVOW is er een begeleider dyscalculie, die in samenwerking met de ondersteuningscoördinator de intake van leerlingen verzorgt, de faciliteitenkaarten opstelt en met de mentor de dossiervorming bewaakt. Deze begeleider dyscalculie werkt nauw samen met remedial teachers (RTers) en met de docenten om de leerlingen de best bij hen passende strategieën aan te leren om met hun stoornis om te gaan.

Aanwijzingen voor leerlingen

- Als een leerling meent dat er, ondanks overleg, onvoldoende rekening gehouden wordt met zijn handicap, kan hij terecht bij zijn begeleider dyscalculie*.
- Bij een leerling met dyscalculie kan de docentenvergadering bij de overgang van klas 2 naar 3 VMBO/MAVO of van klas 3 naar 4 HAVO besluiten het cijfer van wiskunde niet mee te tellen, als wiskunde niet in het profiel zit. Voorwaarde voor het niet meetellen van het cijfer wiskunde is dat het vak wiskunde in de bovenbouw niet meer gekozen wordt.
In de bovenbouw van VWO is wiskunde verplicht.
- Voor de bovenbouw moet aangeraden worden een vakkenpakket te kiezen zonder wiskunde (in het VWO niet mogelijk) en evt. zonder economie.

Aanwijzingen voor docenten

In het algemeen zullen docenten geen remediale hulp geven, wel kunnen ze rekening houden met de stoornis en ondersteuning bieden.

Leerlingen met dyscalculie hebben extra baat bij:

- Gestructureerd onderwijs en eenduidige instructie (een zelfde wijze van berekenen en omschrijven van reken termen door het hele docententeam).
- Steun bij het leren kiezen van een passende rekenprocedure en het opschrijven van tussenstappen. Deze informatie kan in een strategieënmap** waarin tafelkaart, rekenregels, rekenstrategieën, aandachtspunten, geheugenkaarten staan.
- Pre-teaching (bijv. vooraf de moeilijkheidsgraad voor de leerling aangeven van de opgaven, zodat deze eerst de eenvoudige onderdelen maakt).
- Het huiswerk ruim voor het eind van de les op het bord, met een mondelinge toelichting of studiewijzers op papier of in het leerlingvolgsysteem.
- De mogelijkheid tot het inzien en bespreken van de toets en het gemaakte werk met docent en/of leerling begeleider.
- Emotionele ondersteuning, positieve feedback (om vertrouwen te krijgen in eigen kunnen).

Faciliteitenkaart

De leerlingen met dyscalculie krijgen een faciliteitenkaart, waarmee zij een beroep kunnen doen op bijzondere faciliteiten en/of hulpmiddelen (zoals het toekennen van extra tijd bij toetsen). Dit voorkomt dat de leerlingen steeds uitleg moeten geven omtrent hun handicap. De kaart is gebaseerd op de handelingsadviezen in het rapport van een deskundige, aangepast aan wat de leerling zelf als zinvol ervaart en aan wat de school kan en mag realiseren.

De handelingsgerichte adviezen in het rapport zullen soms aangepast worden en daarom zal er jaarlijks bekeken worden of er bijstellingen nodig zijn.

De ondersteuningscoördinator maakt voor de docenten een overzicht van de leerlingen met een faciliteitenkaart.

Bij een ernstig vermoeden van dyscalculie kan door de ondersteuningscoördinator op basis van een onderbouwde indicatie, een tijdelijke faciliteitenkaart verstrekt worden, lopende het onderzoek.

De leerlingen hebben recht op extra tijd (20%) of 20% minder van het aantal te behalen punten bij repetities en SO's *waarin rekenen een rol speelt*.

Daarbij mogen de leerlingen afhankelijk van de adviezen in het onderzoeksverslag:

- Gebruik maken van een rekenmachine, behalve wanneer het juist om het rekenen zonder rekenmachine gaat. (Cito's, rekentoetsen om niveau te bepalen,...)
- In de leerjaren 1 en 2 gebruik maken van een formulekaart en/of strategieënmap** die is goedgekeurd door de docent.
- In de leerjaren 3 en hoger de officiële standaard rekenkaart van de Commissie van Examens (CvE) gebruiken. (Zie bijlage)

Het examen

Voor de regelgeving wordt uitgegaan van artikel 55 van de wet Eindexamenbesluit VO. Zie : [artikel 55](#) (link geraadpleegd op 16 maart, 2020)

Of zoek: wetten overheid/ eindexamenbesluit/ hoofdstuk VI/ artikel 55

“Artikel 55. Afwijking wijze van examineren

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen in dit besluit wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:

a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,

b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen of de rekentoets in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en

c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.”

Voor het examen geldt verder:

- dat de vorm zo gekozen moet worden dat de kandidaat het maximale uit zichzelf kan halen - in aanmerking genomen de voorwaarden van artikel 55, de wettelijk toegestane faciliteiten voor leerlingen met dyscalculie en de mogelijkheden van de school;
- dat aan de inhoud niet getornd mag worden (geen vragen overslaan, onderdelen anders beoordelen);
- dat bij de onderdelen waar het rekenwerk een stevige rol speelt alleen 30 minuten verlenging van de examentijd en de officiële rekenkaart van de CVE is toegestaan (naast de rekenmachine die iedere kandidaat mag gebruiken)

** Strategieën map: Voor het verwerken van de stof kan de leerling voor zichzelf een overzicht maken met een tafelkaart, rekenregels, rekenstrategieën, aandachtspunten en/ of geheugenkaarten. Bij toetsen zijn, naast de rekenmachine, alleen de tafelkaart en woordformules toegestaan (dus zonder voorbeeldsommen of tekeningen).

BIJLAGE 1

Standaard rekenkaart van het College voor toetsen en examens.

Te gebruiken als 'kladpapier' bij toetsen en examens waar rekenen een rol speelt voor leerlingen met een dyscalculieverklaring.

Te downloaden via deze link: [de rekenkaart en centrale examens](#)
(link geraadpleegd op 16 maart, 2020)

Ook te vinden op [www.examenblad](#) –zoekterm: rekenkaart.

Hieronder is een voorbeeld van versie 2 te zien –zonder jaaraanduiding:

Rekenkaart VO

Deze kaart mag worden gebruikt bij centrale examens waarbij rekenen een rol speelt door kandidaten die in het bezit zijn van een geldige dyscalculieverklaring.

Procenten

Aantal									
Procenten		100%	1%	50%	25%	10%			

Breuken

Breuk	1 ---	1 ---							
	1	2							
Kommagetal	1,00	0,50							

Lengte, gewicht en inhoud

1	10	100	1000			
			1	10	100	1000
Kilo	hecto	deca	meter/gram/liter	deci	centi	milli

Tijden

1	4	60	
	1	15	
		1	60
uren	kwartieren	minuten	seconden

Korting of afname

Oud = 100%	1%	Korting of afname = ... %	Nieuw

Groei of toename

Start = 100%	1%	Groei of toename = ... %	Eind

BTW

Prijs excl. BTW	1%	21% BTW	Prijs incl. BTW